

คู่มือแผนปฏิบัติการป้องกันและรองรับเหตุฉุกเฉิน
สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรณี สารเคมีรั่วไหล

ผู้จัดทำ	ผู้ทบทวน	ผู้อนุมัติ
(นางปิยวรรณ ตระกุลสุทธิ) ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มภารกิจ 15 มิถุนายน 2564	(นางระเบียบ แสงจันทร์) ตำแหน่ง ผู้แทนฝ่ายบริหารด้านคุณภาพ 15 มิถุนายน 2564	(รศ.ดร.อมร เพชรสม) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยทรัพยากร 15 มิถุนายน 2564

ตามมติที่ประชุมผู้บริหารภายในสำนักงานวิทยทรัพยากร
พ.ศ. 2564

สารบัญ

	หน้า
1 วัตถุประสงค์	2
2 ขอบเขต	2
3 คำจำกัดความ	3
4 ข้อมูลทั่วไป	4
5 มาตรการดำเนินการ	4
5.1 มาตรการป้องกัน	4
5.2 มาตรการรับมือเมื่อเกิดการรั่วไหล	5-6
6 การติดต่อประสานงานหน่วยงานภายใน/หน่วยงานภายนอก	6

แผนปฏิบัติการป้องกันและรองรับเหตุฉุกเฉิน สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรณี สารเคมีรั่วไหล

จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและรองรับเมื่อเกิดเหตุการณ์การรั่วไหลของสารเคมีรวมถึงน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีอยู่ในอาคารของสำนักงานวิทยทรัพยากร เพื่อให้การรั่วไหลดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

1. วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ดูแลรับผิดชอบมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ปลอดภัย ในการป้องกัน และระงับเหตุเมื่อเกิดการรั่วไหลของน้ำยาหรือเคมี รวมถึงน้ำมันเชื้อเพลิงที่สำนักงานวิทยทรัพยากรมีไว้ใช้เพื่องานระบบต่าง ๆ ลดโอกาสที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินดังกล่าว

2. ขอบเขต

เป็นการป้องกัน และรองรับเหตุที่อาจเกิดจากการรั่วไหลของสารเคมีที่เกิดจาก “สำนักงานวิทยทรัพยากร” ซึ่งมีขอบเขต ดังนี้

พื้นที่	เครื่องจักร/อุปกรณ์	ประเภทสารเคมี	ปริมาณที่ใช้	การจัดเก็บ
ห้องเครื่อง	Cooling Tower สำหรับระบบปรับอากาศ Chiller	-น้ำยาป้องกันตะไคร่น้ำ และจุลินทรีย์ สำหรับระบบ Cooling Tower เบอร์ 800	-ไม่เกิน 6 แกลลอน (20 ลิตรต่อ แกลลอน)	ภาชนะปิดสนิท ใน อุณหภูมิห้องปกติ
		-น้ำยาป้องกันตะกรันและการกัดกร่อน สำหรับระบบ Cooling Tower เบอร์ 1D945	-ไม่เกิน 6 แกลลอน	
		-น้ำยาป้องกันสนิม ตะกรัน สำหรับระบบ Chiller เบอร์ 900	-ไม่เกิน 30 แกลลอน	
		-เกลือบริสุทธิ์สำหรับล้าง Resin	-ไม่เกิน 700 กิโลกรัม	
ห้องเครื่อง	Fire Pump สำหรับระบบดับเพลิง	น้ำมันดีเซล	ไม่เกิน 60 ลิตร	ภาชนะปิดสนิท ใน อุณหภูมิห้องปกติ
บ่อบำบัดน้ำเสีย	ปั๊มเติมอากาศ	น้ำมันเกียร์	ไม่เกิน 5 ลิตร	ใช้แล้วหมดไป
ลานจอดรถ	ยานพาหนะ	น้ำมันดีเซล	ไม่เกิน 70 ลิตร	ใช้แล้วหมดไป

3. คำจำกัดความ

สารเคมี	หมายถึง	สารเคมีที่มีคุณสมบัติทางเคมี เช่น มีฤทธิ์กัดกร่อน สามารถทำปฏิกิริยากับสารอื่น เป็นสารไวไฟ เป็นต้น
การรั่วไหล	หมายถึง	การรั่วไหลของน้ำยาเคมีออกจากภาชนะที่บรรจุ สถานที่จัดเก็บ หรือทรุดลงพื้นดิน หรือไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ
การรั่วไหลปริมาณน้อย	หมายถึง	การหกหรือรั่วไหลในปริมาณที่ไม่เกิน 20 ลิตร
การรั่วไหลปริมาณมาก	หมายถึง	การหกหรือรั่วไหลในปริมาณที่มากกว่า 20 ลิตรขึ้นไป
Chiller	หมายถึง	เครื่องทำน้ำเย็นขนาดใหญ่ที่ส่งน้ำเย็นไปยังเครื่องกระจายความเย็นในแต่ละชั้นภายในอาคาร
Cooling Tower	หมายถึง	หอระบายความร้อนของน้ำ ทำหน้าที่ในการระบายความร้อนให้กับคอนเดนเซอร์ (Condenser) และเครื่องจักรต่าง ๆ โดยนำน้ำที่ร้อนจากคอนเดนเซอร์ (Condenser) หรือเครื่องจักร มาฉีดให้เป็นฝอยแล้วปล่อยให้ระเหยลงมากจากด้านบน ขณะที่น้ำไหลลงมา อุณหภูมิของน้ำจะลดลงและไหลลงสู่ด้านล่าง โดยต้องมีการเติมสารเคมี เพื่อป้องกันการเกิดตะกอน ตะไคร่ และเชื้อแบคทีเรีย
Fire Pump	หมายถึง	เครื่องสูบน้ำดับเพลิง (ปั้มน้ำดับเพลิง) เป็นระบบต้นกำลังแบบใช้เครื่องยนต์ดีเซล
ศปอ.ส.	หมายถึง	ศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คปอ.ส่วนงาน	หมายถึง	คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (คปอ.) ระดับ ส่วนงาน เป็นกลไกหรือเครื่องมือเสริมสร้างขีดความสามารถของส่วนงานให้มีระบบการจัดการ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม และด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยทำงานเชื่อมประสาน กับศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ช่างประจำอาคาร	หมายถึง	บริษัทภายนอกผู้รับจ้างดูแลอาคาร

4. ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานวิทยทรัพยากร ให้บริการในนามหอสมุดส่วนกลางของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีชื่ออาคารว่า “มหาธีรราชานุสรณ์” เป็นอาคารเดี่ยวขนาด 9.5 ชั้น พื้นที่ 19,115 ตารางเมตร ประกอบด้วย พื้นที่สำนักงานกว่า 2,000 ตารางเมตร พื้นที่บริการกว่า 7,000 ตารางเมตร และพื้นที่ใช้สอยทั่วไป โดยมีห้องเครื่องซึ่งเป็นห้องเปิดโล่ง มีอากาศถ่ายเท แยกส่วนจากอาคารหอสมุด อยู่ด้านหลังอาคาร เป็นที่ตั้งของตู้ควบคุมระบบไฟ (Main Distribution Board : MDB) และเครื่องจักรใหญ่ต่าง ๆ เช่น Chiller, Cooling Tower และ Pump System ของระบบต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเป็นพื้นที่การปฏิบัติงานเฉพาะของผู้ดูแลควบคุมการทำงานของระบบสาธารณูปโภค พื้นฐาน อาทิ ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ระบบปรับอากาศ ระบบน้ำประปา ระบบป้อนน้ำดับเพลิงส่งเข้าในอาคารของสำนักงานวิทยทรัพยากร

5. มาตรการดำเนินการ

สำนักงานวิทยทรัพยากร กำหนดให้มีมาตรการเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติของผู้ดูแลการใช้สารเคมี เพื่อรองรับเหตุการณ์รั่วไหลของสารเคมี ดังนี้

5.1 มาตรการป้องกัน ได้แก่ การตรวจสอบสถานที่ที่จัดเก็บ

5.2 มาตรการระงับเหตุของการรั่วไหล ได้แก่ การรั่วไหลของสารเคมีปริมาณน้อย และการรั่วไหลของสารเคมีปริมาณมาก

5.1 มาตรการป้องกัน

การตรวจสอบสถานที่ที่จัดเก็บ เพื่อให้แน่ใจว่า สถานที่ ภาชนะบรรจุหรือจัดเก็บอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ และสามารถรองรับการรั่วไหลของของเหลวที่บรรจุอยู่ภายในได้ โดยการดูแล สังเกตการณ์สภาพทางกายภาพทุกวัน โดยทีมงานช่างประจำอาคาร ดังภาพแสดง

◎ ถังบรรจุ/เติม เกลือล้างระบบ softener และน้ำยาป้องกันตะกอนและตะไคร่น้ำในท่อระบบปรับอากาศ

◎ คอนกรีตล้อมถังรองรับการรั่วไหลไปบริเวณรอบข้าง

◎ ถังบรรจุ/เติมน้ำมันเชื้อเพลิง (ดีเซล) ใช้กับเครื่องยนต์ระบบป้อนน้ำดับเพลิง

◎ คอนกรีตล้อมถังรองรับการรั่วไหลไปบริเวณรอบข้าง

5.2 มาตรการรับมือเมื่อเกิดการรั่วไหล

5.2.1 การรั่วไหลของสารเคมีปริมาณน้อย มีวิธีปฏิบัติดังนี้

กระบวนการ	วัสดุ/อุปกรณ์	ผู้ปฏิบัติ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
น้ำยาเคมี/น้ำมันเชื้อเพลิงหกหรือรั่วไหล			
ใช้วัสดุดูดซับสารเคมีบริเวณที่สารเคมี/น้ำยาเคมี/น้ำมันเชื้อเพลิงรั่วไหลจนแห้ง	- ถุงมือยางกันสารเคมี - ที่ปิดจุกกันไอระเหย - ทราาย - แผ่นดูดซับสารเคมี	ผู้พบเหตุ/ช่างประจำอาคาร	
แจ้งงานระบบกายภาพ ฝ่ายบริหารทราบ		ช่างประจำอาคาร	
แยกทิ้งวัสดุดูดซับที่ปนเปื้อนทิ้งเป็นขยะอันตราย		ช่างประจำอาคาร	
ปฏิบัติตามแนวทางการจัดการทิ้งสารเคมีจุกฬา		ผู้ปฏิบัติงานระบบกายภาพ	ศูนย์ ศปอส.

5.2.2 การรั่วไหลของสารเคมีปริมาณมาก มีวิธีปฏิบัติดังนี้

กระบวนการ	วัสดุ/อุปกรณ์	ผู้ปฏิบัติ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
น้ำยาเคมี/น้ำมันเชื้อเพลิงหกหรือรั่วไหล			
พยายามยับยั้งการรั่วไหลออกจากภาชนะบรรจุ/จัดเก็บ และป้องกันการแพร่กระจายโดยใช้วัสดุดูดซับ	- ถุงมือยางกันสารเคมี - ที่ปิดจุกกันไอระเหย - ทราาย - แผ่นดูดซับสารเคมี	ช่างประจำอาคาร	
แจ้งงานระบบกายภาพ ฝ่ายบริหารทราบ/ประเมินสถานการณ์			
ติดต่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		ผู้ปฏิบัติงานระบบกายภาพ	ศูนย์ ศปอส.
รวบรวมวัสดุดูดซับที่ปนเปื้อน ทิ้งแยกเป็นขยะอันตราย ปฏิบัติตามแนวทางการจัดการทิ้งสารเคมี จุกฬา (กรณีมีการปนเปื้อนของดินให้ตักหน้าดินออกไปกำจัดเป็นขยะอันตราย และฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้อยู่ในสภาพเดิม)		ช่างประจำอาคาร/ ผู้ปฏิบัติงานระบบกายภาพ	ศูนย์ ศปอส.

กระบวนการ	วัสดุ/อุปกรณ์	ผู้ปฏิบัติ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
บันทึก* /รายงานเหตุการณ์ ที่ประชุม คณะกรรมการ คปอ. เพื่อหาแนวทาง ป้องกันการเกิดซ้ำ เสนอที่ประชุมผู้บริหาร ภายใน		ผู้ปฏิบัติงานระบบ กายภาพ/ คณะกรรมการ คปอ.	
พิจารณาฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม (หากได้รับ ผลกระทบ) และดำเนินการตามกฎหมาย		ผู้อำนวยการ สำนักงานวิทย ทรัพยากร	

* บันทึกแบบแจ้งเหตุอุบัติการณ์ ของสำนักงานวิทยทรัพยากร

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdx9SFeHjihX-aHL4z_2PGoZPSzbBb2xtHd5oaJ7FEL5Clj9A/viewform

6. การติดต่อประสานงานหน่วยงานภายใน/หน่วยงานภายนอก

ลำดับ	ผู้รับผิดชอบ/หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่/ความร่วมมือ	โทรศัพท์ หน่วยงาน	โทรศัพท์ มือถือ
หน่วยงานภายใน				
1	ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยทรัพยากร	อนุมัติ สั่งการ	82906	ข้อมูล ณ ขณะนั้น
2	ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร	ควบคุมการปฏิบัติงานระบบกายภาพ/ผู้ดูแล เครื่องจักรของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	82900	ข้อมูล ณ ขณะนั้น
3	ผู้ปฏิบัติงานด้านระบบกายภาพ/หัวหน้ากลุ่ม การกิจ/เจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย (จป)	กำกับให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามคู่มือ ป้องกันและรองรับเหตุฉุกเฉิน กรณี สารเคมี รั่วไหล	82910, 81925	ข้อมูล ณ ขณะนั้น
4	ช่างประจำอาคาร	ดูแล จัดการเครื่องจักรของระบบ สาธารณูปโภคพื้นฐาน	82999	ข้อมูล ณ ขณะนั้น
หน่วยงานภายนอก				
1	ศูนย์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและ สิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	-การจัดการสารเคมี -การนำส่งของเสียจากสารเคมี	80121-4 85227	-
2	บริษัท วิศวกรรมเคมี จำกัด	ระบบ Cooling Tower	0 2744 9911	-
3	บริษัท ทรัพย์ประเสริฐ เอนจิเนียริง เซอร์วิส จำกัด	ระบบ Fire Pump System	0 2101 9039	-

